

Demografisk analys: Barnafödande i nya relationer

2013:2

BE0701

Innehåll

0	Allmänna uppgifter	2
0.1	Ämnesområde	2
0.2	Statistikområde	2
0.3	SOS-klassificering	2
0.4	Statistikansvarig	2
0.5	Statistikproducent	2
0.6	Uppgiftsskyldighet	2
0.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
0.8	Gallringsföreskrifter	3
0.9	EU-reglering	3
0.10	Syfte och historik	3
0.11	Statistikanvändning	4
0.12	Uppläggning och genomförande	4
0.13	Internationell rapportering	4
0.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
1	Översikt	5
1.1	Observationsstorheter	5
1.2	Statistiska målstorheter	5
1.3	Utflöden: statistik och mikrodata	6
1.4	Dokumentation och metadata	6
2	Uppgiftsinsamling	7
2.1	Ram och ramförfarande	7
2.2	Urvalsförfarande	7
2.3	Mätinstrument	7
2.4	Insamlingsförfarande	7
2.5	Databeredning	7
3	Statistisk bearbetning och redovisning.....	11
3.1	Skattningar: antaganden och beräkningsformler	11
3.2	Redovisningsförfaranden	11
4	Slutliga observationsregister	12
4.1	Produktionsversioner	12
4.2	Arkiveringsversioner	12
4.3	Erfarenheter från senaste undersökningsomgången	12

0 Allmänna uppgifter

0.1 Ämnesområde

Ämnesområde:

Befolkning

0.2 Statistikområde

Statistikområde:

Befolkningsframskrivningar

0.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS):

Nej

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

0.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation:

Statistiska centralbyrån

Postadress:

Box 24 300, 104 51 Stockholm

Besöksadress:

Karlavägen 100, Stockholm

Kontaktperson:

Lotta Persson

Telefon:

08-506 94 211

Telefax:

08-506 94 772

E-post:

demografi@scb.se

0.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation:

Statistiska centralbyrån

Postadress:

Box 24 300, 104 51 Stockholm

Besöksadress:

Karlavägen 100, Stockholm

Kontaktperson:

Karin Lundström, Lotta Persson

Telefon:

08-506 94 187, 08-506 94 211

Telefax:

08-506 94 772

E-post:

demografi@scb.se

0.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99). Studier inom demografisk analys baseras till stor del på uppgifter från Registret över totalbefolkningen (RTB), som i sin tur bygger på uppgifter som Skatteverket levererar från folkbokföringen. Många av de variabler som används i analyserna används även i befolkningsstatistiken och enligt förordningen om den officiella statistiken, SFS 2001:100, ska Skatteverket lämna de uppgifter som behövs för befolkningsstatistiken till SCB.

0.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

0.8 Gallringsföreskrifter

Grunduppgifterna hämtas från redan befintliga register på SCB. Datamaterialet har sammanställts särskilt för denna rapport och personuppgifterna gallras så fort resultaten tagits fram.

0.9 EU-reglering

Den demografiska analysen *Barnafödande i nya relationer* berörs inte direkt av någon EU-reglering. Indirekt berörs den eftersom grundmaterialet från befolkningsstatistiken är EU-reglerad. För mer information, se *Beskrivning av statistiken* för befolkningsstatistiken, www.scb.se/be0101.

0.10 Syfte och historik

Syftet med rapporten är att analysera hur barnafödandet, som beror på nyparbildning, har förändrats under perioden 1970–2011. I rapporten görs även en fördjupad analys av orsakerna till utvecklingen under 2000-talet.

Rapporten är en *Demografisk analys*, www.scb.se/be0701. Syftet med demografiska analyser är att analysera och beskriva utvecklingen när det gäller fruktsamhet, dödlighet och migration, att ge underlag för de antaganden som ligger till grund för de årliga befolkningsframskrivningarna (se *Befolkningsframskrivningar*, www.scb.se/be0401) samt att analysera och beskriva parbildning och separationer.

Analysen av befolkningsutvecklingen har i princip gjorts sedan befolkningsstatistiken startade 1749. I samband med den stora utvandringen till Amerika gjordes en omfattande emigrationsutredning. *Krisen i befolkningsfrågan* på 1930-talet är ett annat exempel på när analys av befolkningsutvecklingen var högaktuell. SCB har länge haft i uppgift att löpande analysera befolkningsutvecklingen och att göra specialundersökningar inom befolkningsområdet. Sedan 1986 publiceras analyserna i serien Demografiska rapporter.

0.11 Statistikanvändning

Demografisk analys har en bred grupp av externa användare, där regeringen, statliga myndigheter, kommuner och landsting är huvudanvändarna. Rapporterna används också av media, studerande och allmänhet för att få ökad kunskap om demografiska utvecklingstrender i samhället.

0.12 Uppläggning och genomförande

I rapporten studeras hur barnafödandet, som beror på nyarbildning, har förändrats under perioden 1970–2011. Analysen görs både ur ett barnperspektiv och ur ett föräldraperspektiv. När studien gör utifrån barnens perspektiv så studeras antal barn som har halvsyskon när de föds. Om barnet har halvsyskon så har minst en av föräldrarna barn med en annan partner. I analysen som utgår från föräldraperspektivet studeras hur många av mammorna respektive papporna som får barn med flera partner. Hur vanligt är det att få andra barnet med en ny partner? Och hur många är det som får ett tredje och ett fjärde barn där minst ett av barnen har skaffats med en annan partner. I ett sista steg görs ett försök att analysera tänkbara förklaringar till utvecklingen på 2000-talet. Då görs en logistisk regression där väsentliga variabler inkluderas.

Det datamaterial som används i rapporten utgår från uppgifter från flera av SCB:s totalräknade register. Framförallt kommer materialet från *Historiska befolkningsregistret (HBR)* och *Flergenerationsregistret* vilka är specialbearbetningar av *Registret över totalbefolkningen (RTB)*.

0.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering görs.

0.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Detta är inte relevant eftersom rapporten *Barnafödande i nya relationer* är en engångsrapport.

1 Översikt

1.1 Observationsstorheter

I en del av analyserna är barnen utgångspunkt. I materialet ingår då alla barn som fötts i Sverige perioden 1970–2011. Denna information hämtas från Historiska befolkningsregistret (HBR). Uppgift om föräldrar, syskon och syskonens föräldrar hämtas från Flergenerationsregistret. Med denna information är det möjligt att se syskonstatus vid födseln. Barnen indelas efter om de inte har några syskon alls, om de bara har helsyskon eller om de vid födseln har minst ett halvsyskon.

I andra analyser är föräldrarna i fokus. I materialet ingår då alla kvinnor respektive män som har fått barn under perioden 1970–2011 samt uppgift om de födda barnen. Denna information hämtas från HBR. Information om kvinnans respektive mannens paritet (antal födda barn) samt information om partnern hämtas från Flergenerationsregistret.

1.2 Statistiska målstorheter

Objektgrupp		Variabel	Mått
Population	Indelning i redovisningsgrupper		
Födda barn	Moderns ålder vid första barnets födelse (-19 år, 20-24 år, 25-29 år, 30-34 år, 35 år-)¹ Föräldrarnas utbildningsnivå (Uppgift saknas, förgymnasial, gymnasial, en förälder eftergymnasial, båda föräldrar eftergymnasial) Kommungrupp vid barnets födelse (storstäder, förorter, större städer, övriga kommuner) Föräldrarnas födelseland (båda föräldrar födda i Sverige, en förälder född i Sverige och en utomlands, båda föräldrar födda utomlands) Antal syskon (inga syskon, 1 syskon, 2 syskon, 3 syskon, minst fyra syskon)	Syskonstatus vid födseln (<i>inte några syskon, bara helsyskon, minst ett halvsyskon</i>)	Antal Andel Oddsquoter

Objektgrupp		Variabel	Mått
Population	Indelning i redovisningsgrupper		
Alla kvinnor och män som fått barn under perioden 1970–2011	Ålder vid barnets födelse (-24 år, 25-29 år, 30-34 år, 35-39 år, 40 år-) ¹ Partnerstatus (<i>skaffat barnet med samma partner eller med ny partner</i>) Paritet (<i>första barnet, andra barnet, tredje barnet, fjärde barnet</i>)	Kvinnan/mannen har fått minst ett barn med en annan partner	Andel Medelålder

a) Avser ålder vid barnets födelse (och inte ålder vid årets slut).

1.3 Utflöden: statistik och mikrodata

Statistiken presenteras i tabeller och diagram med analyserande text.

Avsnitt 1.2 *Statistiska målstorheter* visar översiktligt vilken statistik som publiceras. Mikrodata som ligger till grund för statistiken gallras så snart statistiken är framtagen.

1.4 Dokumentation och metadata

Statistiken är dokumenterad enligt SCB:s dokumentationssystem.

Framställningen av statistiken beskrivs i *SCBDOK* (innevarande dokument). Statistikens kvalitet beskrivs i *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Statistikens framställning och kvalitet beskrivs också i avsnittet *Fakta om statistiken* i rapporten *Barnafödande i nya relationer (Demografiska rapporter 2013:2)*. Samtliga dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701.

2 Uppgiftsinsamling

2.1 Ram och ramförfarande

I rampopulationen för analyserna som utgår från barnen ingår de barn som har fötts i Sverige under perioden 1970–2011.

I rampopulationen för analyserna som utgår föräldrarna ingår de kvinnor och män som fått barn i Sverige under perioden 1970–2011.

2.2 Urvalsförfarande

Statistiken bygger på en totalräknad undersökning.

2.3 Mätinstrument

Statistiken använder befintliga statistikregister som mätinstrument, se avsnitt 2.4 *Insamlingsförfarande*. Dessa register bygger i sin tur på administrativa data från Skatteverket.

2.4 Insamlingsförfarande

För denna undersökning har ingen egen insamling gjorts utan data har sammanställts från följande befintliga register på SCB:

- *Historiska befolkningsregistret (HBR)* som är en specialbearbetning av *Registret över totalbefolkningen (RTB)*
- *Flergenerationsregistret* som är en specialbearbetning av *Registret över totalbefolkningen (RTB)*
- *Utbildningsregistret (UREG)*

2.5 Databeredning

Databeredning för grunddata

Den databeredning som görs innan statistiken kan framställas sker dels vid skapandet av de statistikregister som ingår i undersökningen (se avsnitt 2.4 *Insamlingsförfarande*) och dels för att skapa nya specifika variabler för denna undersökning.

Nedan anges vilka uppgifter som hämtas från respektive register samt kort om hur dessa register har skapats.

Registret över totalbefolkningen (RTB)

Sedan 1968 finns vid SCB *Registret över totalbefolkningen (RTB)*. *Registret* är ett utdrag ur folkbokföringsregistret som Skatteverket ansvarar för.

Dataregistrering sker vid de lokala skattekontoren. Då uppgifterna bereds, dataregistreras och bearbetas inom folkbokföringen genomförs både manuella och maskinella kontroller som kan ge upphov till rättelser och korrigeringar. När uppgifterna aviserats till SCB granskas de i de olika skeden av bearbetningar som görs innan de godkänns för inläggning i SCB:s register.

Historiska befolkningsregistret (HBR)

Ett historikregister över den folkbokförda befolkningen och dess demografiska händelser har skapats utifrån RTB och organiserats som en lättillgänglig databastabell. Här kan alla personer som varit folkbokförda någon gång i Sverige sedan 1969 följas longitudinellt avseende de olika typer av händelser som ingår i rapporteringssystemet för RTB.

Från HBR har uppgift om födda barn och deras föräldrar hämtats. Från HBR hämtas också information om barnets kommungrupp vid födelsen och föräldrarnas födelseland.

Flergenerationsregistret

Flergenerationsregistret är ett register över personer som har varit folkbokförda i Sverige någon gång sedan 1961 och som är födda 1932 eller senare. Dessa kallas för indexpersoner. Registret innehåller kopplingar mellan indexpersoner och deras biologiska föräldrar. Flergenerationsregistret är en del i registersystemet för RTB, registret över totalbefolkningen. Uppgifterna kommer från Skatteverkets folkbokföringsregister. Uppgifter om biologiska föräldrar hämtas i vissa fall från äldre folkbokföringsmaterial. Det äldre materialet består av personakter avseende personer som avlidit åren 1961-1967 samt SCB:s register över födda 1961-1997. En ny version av registret skapas varje år.

Från Flergenerationsregistret hämtas uppgift om barnens föräldrar, syskon och syskonens föräldrar. Dessutom hämtas uppgift om kvinnans respektive mannens paritet (antal födda barn) samt information om partner från Flergenerationsregistret.

Utbildningsregistret (UREG)

UREG innehåller högsta genomförda utbildning för i Sverige folkbokförda personer i åldrarna 16 till 74 år per den 31 december varje år. Från och med årgång 2008 innehåller registret samtliga folkbokförda personer, oavsett ålder. Utbildningsnivån klassificeras enligt SUN 2000 (svensk utbildningsnomenklatur). SUN 2000 är en standard för klassificering av enskilda utbildningar, samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper.

Från UREG hämtas uppgift om föräldrarnas utbildningsnivå.

Databeredning av nya variabler

Vid framställningen av datamaterialet har ytterligare bearbetningar gjorts. Nedan beskrivs de antaganden och bearbetningar som görs för variabler som ingår i datamaterialet.

Antal syskon vid födelsen

Barnets syskonantal vid födelsen har grupperats efter inga syskon, ett syskon, två syskon, tre syskon samt minst fyra syskon. Som syskon räknas både helsyskon och halvsyskon.

Föräldrarnas födelseland

Barnen har grupperats i tre grupper efter föräldrarnas födelseländer. De tre grupperna är: båda föräldrar födda i Sverige, en förälder född i Sverige och en förälder född utomlands, båda föräldrar utrikes födda.

Föräldrarnas utbildningsnivå

Föräldrarnas utbildningsnivå har grupperats i fem grupper. Hänsyn tas till båda föräldrarnas utbildningsnivå.

- a. *Uppgift saknas:*
 - Uppgift om mammans och pappans utbildningsnivå saknas.
- b. *Förgymnasial utbildningsnivå:*
 - Mamman och pappan har högst förgymnasial utbildningsnivå
 - Mamman högst förgymnasial utbildningsnivå, uppgift om pappans utbildningsnivå saknas
 - Pappan högst förgymnasial utbildningsnivå, uppgift om mammans utbildningsnivå saknas
- c. *Gymnasial utbildningsnivå:*
 - Mamman och pappan har högst gymnasial utbildningsnivå
 - Mamman högst gymnasial utbildningsnivå, pappan förgymnasial eller uppgift om utbildningsnivå saknas
 - Pappan högst gymnasial utbildningsnivå, mamman förgymnasial eller uppgift om utbildningsnivå saknas
- d. *En förälder eftergymnasial utbildningsnivå:*
 - Mamman eftergymnasial utbildningsnivå, pappan högst gymnasial eller förgymnasial eller uppgift om utbildningsnivå saknas
 - Pappan eftergymnasial utbildningsnivå, mamman högst gymnasial eller förgymnasial eller uppgift om utbildningsnivå saknas
- e. *Båda föräldrar eftergymnasial utbildningsnivå:*
 - Mamman och pappan har eftergymnasial utbildningsnivå

Kommungrupp vid barnets födelse

Denna indelning bygger på Sveriges Kommuner och Landstings uppdelning från 2011. Denna regionala indelning är ett sätt att förenkla redovisningen av de 290 enskilda kommunerna. Kommunerna är där indelade i 10 grupper efter vissa strukturella egenskaper som bland annat befolkningsstorlek, pendlingsmönster och näringslivsstruktur.

I rapporten används endast vissa av dessa grupper. Storstäder, förorter och större städer redovisas enskilt medan övriga grupper har slagits ihop till en grupp, övriga kommuner. I övriga kommuner ingår förortskommuner till större städer, pendlingskommuner, turism- och besöksnäringkommuner, varuproducerande kommuner, glesbygdskommuner, kommuner i tätbefolkad region samt kommuner i glesbefolkad region.

Moderns ålder vid första barnets födelse

Moderns ålder vid barnets födelse har beräknats genom att ta barnets födelsedag minus moderns födelsedag. Variabeln har sedan grupperats i fem grupper: 19 år eller yngre, 20-24 år, 25-29 år, 30-34 år samt 35 år eller äldre.

Paritet

Föräldrarnas paritet visar hur många barn mödrarnas respektive fäderna har fått. Föräldrarna delas in efter om det födda barnet är deras första, andra, tredje eller fjärde barn.

Partnerstatus

Föräldrarna klassificeras efter om de får det aktuella barnet med samma partner som föregående barn eller om minst ett av barnen har fått med en annan partner. När det gäller det första barnet så studeras istället om partnern har barn sedan tidigare med en annan partner.

Syskonstatus vid födelsen

Barnets syskonstatus har klassificerats beroende på om de inte har några syskon, om de bara har helsyskon, om de har minst ett halvsyskon vid födelsen.

Ålder vid barnets födelse

Moderns respektive pappans ålder vid barnets födelse har beräknats genom att ta barnets födelsedag minus föräldrarnas födelsedag. Variabeln har sedan grupperats i fem grupper: 24 år eller yngre, 25-29 år, 30-34 år, 35-39 år samt 40 år eller äldre.

3 Statistisk bearbetning och redovisning

3.1 Skattningar: antaganden och beräkningsformler

I rapporten görs även en fördjupad analys av orsakerna till utvecklingen under 2000-talet. På 2000-talet är det allt färre av de födda barnen som har halvsyskon. I denna analys ingår endast de barn som vid födelsen har syskon. Barnen kan vid födelsen antingen bara ha helsyskon eller så har de minst ett halvsyskon. För att undersöka skillnaderna över tid när det gäller benägenheten att som barn födas med minst ett halvsyskon används logistisk regression. Den logistiska modellen är användbar när utfallsvariabeln enbart kan anta två värden. I detta fall rör det sig om barn som vid födelsen har minst ett halvsyskon eller inget halvsyskon.

Resultaten av de logistiska modellerna presenteras i form av oddskvoter. Tolkningen av oddskvoterna ska alltid ske i jämförelse med referensgruppen, som är satt till 1. Om oddskvoten är över 1 betyder det att risken är högre och om oddskvoten är lägre än 1 betyder det att risken att separera är lägre än för referensgruppen. Skattningarna görs med hjälp av proceduren PROC LOGISTIC i statistikprogrammet SAS.

I grundmodellen analyseras för skillnaden i hur vanligt det är att ha halvsyskon vid födelsen utan några andra faktorer. År 2011 fungerar som jämförelseår och det är den relativa nivån jämfört med detta år som visas för övriga år. I den andra modellen inkluderas förklarande variabler: moderns ålder vid första barnets födelse, föräldrarnas utbildningsnivå, kommungrupp vid barnets födelse, föräldrarnas födelseland, antal syskon. Detta gör att nedgången i benägenheten att ha halvsyskon vid födelsen som beror på förändringar över tid när det gäller dessa variabler försvinner.

3.2 Redovisningsförfaranden

Resultaten från undersökningen publiceras i rapporten *Barnafödande i nya relationer*. Rapporten publiceras i serien *Demografiska rapporter* och är tillgänglig på SCB:s webbplats och i tryckt form. Ett urval av resultaten redovisas dessutom som tabeller, diagram och texter på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701.

4 Slutliga observationsregister

4.1 Produktionsversioner

Det datamaterial som tagits fram för denna studie gallras efter statistikframställningen och något slutligt observationsregister sparas alltså inte.

4.2 Arkiveringsversioner

Ej aktuellt eftersom inga slutliga observationsregister sparas.

4.3 Erfarenheter från senaste undersökningsomgången

Inga särskilda erfarenheter finns att notera.